

פתח דבר

בעזרת ה' יתברך הננו מוציאים לאור את הספר רסיסי לילה, מאת הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (תקפ"ג - ט' אלול תר"ס).

בספר רסיסי לילה מופיעות רשימות שרשם לעצמו, והוא כולל חמישים ושמונה פסקאות. חלקן קצרות בנות שורות אחדות, וחלקן ארוכות מאד ומשתרעות על-פני עמודים רבים.

ספר זה עוסק רבות במעלתם של ישראל בכל מצב, גם בהיותם בחושך העולם הזה הדומה ללילה. חלקים גדולים מהספר סובבים סביב קדושת הזמנים: שבת, ראש חודש, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים, שלושה רגלים, חנוכה, ובעיקר - ימי הפורים.

הספר נדפס לראשונה בלובלין בשנת תרס"ג, ולאחר מכן במהדורות רבות.

בהוצאה זו נוספו כמה מעלות חשובות:

- ❖ הספר כולו הוגה היטב, ונדפס מחדש באותיות מרובעות בהירות.
- ❖ נוספו סימני פיסוק מדויקים, על-מנת להקל על ההבנה. הדבר נחוץ מאד בספר זה, בו המשפטים ארוכים ועמוקים.
- ❖ הפסקאות חולקו לקטעים קצרים, כדי להקל על הלומד.
- ❖ לכל המובאות צוינו מראי מקומות מלאים.
- ❖ בשולי הגיליון הובאו בהרחבה המקורות שצוינו בפנים בקיצור וברמז. ומעתה, פנים חדשות באו בלימוד תורתו של רבינו הרה"ק המחבר, ועיון במקורות המורחבים יסייע להבנת הרעיון בשלמותו.
- ❖ במקומות שמציין לדבריו במקום אחר - הובא מה שכתב רבינו בזה בספריו האחרים.
- ❖ בסוף הספר באו מפתחות מורחבים: מפתח עניינים ומפתח פסוקים, ש"ס מדרשים וזוהר (מקומות שנתבארו).

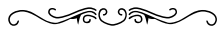
*

יהי רצון, אשר ההוצאה לאור של ספר זה והלימוד בו - ימהרו את ביאת משיח צדקנו, וכתובתו לשאלת הבעל שם טוב "אימת אתי מר": "בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה כו', ואז יכלו כל הקליפות ויהיה עת רצון וישועה".

רסימי לילה

[א] האדם בעולם הזה צריך לצוותא, כמו שאמרו בברכות (ו): כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה¹, שמע מינה דהוא צריך לצוותא דנבראים. ואמרו ז"ל (עירובין נד.) המהלך בדרך ואין לו לוויה יעסוק בתורה. והעולם הזה כולו נקרא הילוך בדרך, כמו שאמרו ז"ל (אבות פ"ו מ"ט) על פסוק בהתהלך תנחה וגו' בעולם הזה². וכשאין לו צוותא יעסוק בתורה, שהוא דפוס מעשה בראשית ושל כל הנבראים כמו שאמרו בבראשית רבה (א, א)³, ונמצא יש לו צוותא של כל הבריאה וכל העולם כולו.

ולכך נקרא עולם הזה בהתהלך, דהילוך ר"ל טירדא, כמו שאמרו בברכות (יא.) בלכתך וגו' הא טירדא דמצוה⁴. ועולם הזה כולו טירדא, דלכן נקרא יום המיתה בתלמוד נח נפשיה, שנח מטרדתו. כי אדם לעמל יולד (איוב ה, ז)⁵. ולכן אמרו בירושלמי (ברכות פ"ב ה"ד) אנא מן יומי לא כוונת, כי טירדא הוא היפך הכוונה כדאיתא בברכות שם, ולכך אי אפשר כוונה שלימה בעולם הזה כלל. ולכן נקרא שבת מעין עולם הבא (ברכות נז:), שהוא יום מנוחה, ועולם הזה זמן הטירחא כמו שאמרו (עבודה זרה ג.) מי שטרח בערב שבת וכו'⁶.

היה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם.

- א -

4. ובלכתך בדרך - פרט לחתן, מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור (שטרוד במחשבת בעילת מצוה. רש"י) כו'. מאי משמע, אמר רב פפא כו' אם כן לכתוב רחמנא בשבת ובלכת, מאי בשבתך ובלכתך - בשבת דידך ובלכת דידך הוא דמחייבת הא דמצוה פטירת כו'. אי משום טרדא, אפילו טבעה ספינתו בים נמי כו' (אי משום טרדא דמחשבה פטרת ליה, אפילו טבעה ספינתו נמי), התם טריד טרדא דמצוה הכא טריד טרדא דרשות.

5. ראה בכ"ז פרי צדיק בהעלותך א.

6. אמרו לפניו: רבש"ע תנה לנו מראש ונעשנה, אמר להן הקב"ה: שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת (בעולם הזה. רש"י) יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת.

1. סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו', מאי כי זה כל האדם כו', רבי שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר: כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה.

2. בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלך תנחה אותך - בעולם הזה, בשכבך תשמור עליך - בקבר, והקיצות היא תשיחך - לעולם הבא.

3. ואהיה אצלו אמן - אומן, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה. בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטיין אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים היאך הוא עושה פשפושין, כך

[ב] **השכל** והרצון הם שני מנהיגי האדם. דלכן אמרו בירושלמי סוף פרק קמא דברכות (הלכה ה) אי את יהיב עינא וליבא לי אנא ידע דאת דילי¹, עין ר"ל עיני השכל. ואמרו (עבודה זרה כח:) שוריינא דעינא בליבא תלי, כי העיקר הלב, כי ממנו תוצאות חיים (משלי ד, כג), והשכל נמשך אחר הרצון, כענין שנאמר (שמות כג, ח) כי השוחד יעור וגו'², כי הרצון מטה השכל. ועל זה אמרו (יומא עב:) למה זה מחיר וגו' ולב אין³. ומכל מקום אמרו גם כן (במדב"ר י, ב) עין רואה ולב חומד, שהשכל מוליד הרצון. ועל זה אמרו (אבות פ"ג מ"ז) אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה, שניהם קשורים יחד זה בזה והא בלא הא לא סגי.

ואמר (תהלים כז, י) אבי ואמי עזבוני וגו'⁴, כידוע אבא ואימא הוא מוחא וליבא, ושניהם עזבוני בעוונות, אין חכמה ואין בינה, בעידן דיצר הרע לית דמדכר ליצר טוב (נדרים לב:)⁵, ואין לנו שכל ולא רצון. רק מכל מקום ה' יאספני, והקב"ה עוזרו ויכול לו⁶, גם בדורות אחרונים. כענין אמור לאומן שעשאני כמה מכוער וכו' (תענית כ:)⁷, והקב"ה הוא אומן שעשאנו כך בלא שכל ובלא בינה שבלב ורצון, הוא יאספנו. פירוש אסיפה הוא קיבוץ הנדחים, וזהו כל עיקר הישועה וקבץ נדחינו וגו' של כל פרט נפש, אם יקובצו נדחיו כל חלקי נפשו למקום אחד הוא צדיק ונושע.

[ג] **בשינה** אפשר לנשמה להתחלף, שהרי דרשו חז"ל בשוחר טוב (מזמור כה) על פסוק חדשים לבקרים וגו' שאין הקב"ה מחליף הנפשות¹, שמע מינה דאפשר

- ב -

1. א"ר לוי: ליבא ועינא תרין סרסורין דחטאה, דכתיב תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה, אמר הקב"ה אי יהבת לי לבך ועיניך אנא ידע דאת לי.

2. כי השוחד יעור עיני חכמים.

3. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין, אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים.

4. כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני.

5. אמר רמי בר אבא: מאי דכתיב עיר קטנה ואנשים וגו', עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו אברים ובא אליה מלך גדול וסבב אותה זה יצר הרע ובנה עליה מצודים וחרמים אלו עונות ומצא בה איש מסכן וחכם זה יצר טוב ומלט הוא את העיר בחכמתו זו תשובה ומעשים טובים ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא דבשעת יצר הרע לית דמדכר ליה ליצר טוב.

- ג -

6. קידושין ל, ב: אמר ר"ש בן לוי, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעזבנו בידו.

7. מעשה שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור כו', נודמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר אמר לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו, אמר לו ריקה כמה מכוער אותו האיש שמא כל בני עירך מכוערין כמותך, אמר לו איני יודע אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית.

1. בידך אפקיד רוחי, בנוהג שבעולם אדם מפקידין אצלו פקדונות הוא מחליף של זה בזה ואת של זה בזה, לפי שאין מכירין. אבל הקב"ה אינו כן, אלא ה' אל אמת, שמא עמד אחד ובקש נפשו ולא מצאה, או שמא מצא נפשו ביד אחד או נפשו של אחר בידו, לכך נאמר פדיתה אותי ה' אל אמת. אמר ר' אלכסנדרי בשו"ס ודם מפקידין בידו חדשים ושוהין אצלו והוא מחזירן בלויים

רסוסי לילה

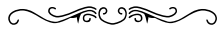
ה

להחליף, רק שהקב"ה נאמן ואין מחליף פקדונותיו. וזהו מי שמפקיד בידו של הקב"ה, שאומר בידך אפקיד וגו'. אבל מי שחושב הכל מקרה ועולם כמנהגו, יוכל להחליף.

ואמרו (ברכות נז:) שינה אחד מששים במיתה, כמו אחר המות אמרינן (חגיגה טו.) זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן נתחייב רשע וכו',² כך יוכל להיות בשינה שיתחלף, חלק הטוב שבנפש רשע יגיע לאחר הזוכה והוא יקלוט הרע שבחבירו. ועל זה אמר במעשה רשעים שהיו משכימי בבוקר וגו' (ישעיה ה, יא),³ ובהיפך איתא (ברכות טז:) ונשכים ונמצא ייחול לבבנו וכו'.⁴ וזהו שאמרו (סנהדרין עא:): שינה לרשעים הנאה להם⁵ לפי דרכם, והנאה לעולם. וההיפך בצדיקים, שהגם שיקלוט הטוב ההוא מכל מקום מעורב ברע הרבה שבשורשם ממקור מוצאם וצריך מירוק ותיקון, ולכך רע להם, ורע לעולם שקולט הטוב מנבראי העולם בעת השינה. והעצה לשניהם הוא קריאת שמע שעל המטה וחד פסוקא דרחמי בידך אפקיד וגו' (ברכות ה:),⁶ ואין רע יוצא מלפניו יתברך לשום בריה בעולם וע"כ הכל יהיה לטובה.

[ד] שני יסודות הם, תורה ותפילה. כמו שאמרו בשוחר טוב (פז, ג) על פסוק יסודתו בהררי קדש, הר סיני והר המוריה.

הר סיני נקרא על שם הסנה כידוע¹, ואמרו בשבת (סז.) הסנה וכו' משום דמייכת וכו',² הוא מורה על שפלות, כמו שאמרו בתענית (ו.) דדברי תורה הולכים למקום נמוך.³ ואין ר"ל נמיכות בדעת שלא באמת, רק לנמוך באמת, כמו שאמרו (שם) אי הו סנו הוי

בקר נמצא לבבנו מייחל לך. רש"י).

5. שינה לרשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים רע להן ורע לעולם.

6. אמר רבי יהושע בן לוי: אף על פי שקרא אדם קריאת שמע בבית הכנסת מצוה לקרותו על מטתו כו', אמר רב נחמן אם תלמיד חכם הוא אין צריך. אמר אביי אף תלמיד חכם מיבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי כגון בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת.

- ד -

1. פדר"א פרק מא.

2. הסנה הסנה, לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי הקב"ה שכינתיה עלך, אלא משום דמייכת (שאתה שפילה. רש"י) מכל אילני אשרי קוב"ה שכינתיה עלך.

3. אמר רבי חנינא בר אידי: למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך

וישנים, אבל הקב"ה מפקידין בידו בלויין ושחוקין והוא מחזירן חדשים, תדע לך שהוא כן שהרי הפועל הזה עושה מלאכה כל היום ונפשו יגיעה עליו ושחוקה וכשהוא ישן הוא יגע ומשלים נפשו ונפקדת ביד הקב"ה ולשחרית היא חוזרת לגופו בריאה חדשה, שנאמר חדשים לבקרים רבה אמונתך.

2. ברא צדיקים ברא רשעים ברא גן עדן ברא גיהנם, כל אחד ואחד יש לו שני חלקים אחד בגן עדן ואחד בגיהנם, זכה צדיק נטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, נתחייב רשע נטל חלקו וחלק חברו בגיהנם.

3. הוי משכימי בבקר שכר ירדופו גו'.

4. רבי אלעזר בתר דמסיים צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשכן בפורינו אהבה ואחווה ושלוש וריעות ותרבה גבולנו בתלמידים ותצליח סופנו אחרית ותקוה ותשים חלקנו בגן עדן ותקננו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך ונשכים ונמצא יחול לבבנו ליראה את שמך כו' (כשנשכים בכל

גמירי טפי, וכיעור בלשון הגמרא היינו במעשים⁴. ולא ח"ו במעשים מצד רשעותו, רק מצד עצם שורשו⁵. וכדרך שאמרו (נדרים פא.) בני עניים מהם תצא תורה⁶ משא"כ תלמידי חכמים אין מצוי להיות בניהם וכו', כי תורה מנחת מקום גבוה באמת ויורדת לכל מקום היותר נמוך. ולכך כל שהדורות הולכים ומתקטנים רזי התורה הולכים ומתגברים ומתפשטים ומתרחבים בלבבות בני אדם.

וכתר תורה מונח לכל, אבל כתר כהונה זכה אהרן ונטלו (יומא עב:)⁷, והזר הקרב וגו' (במדבר יח, ז), רק כהנים מיוחסים. והוא נקרא הר המוריה על שם המור כידוע⁸, שהוא ראש לכל הבשמים⁹ ודבר חשוב ואינו הפקר לכל. וכן עבודה שבלב זו תפילה¹⁰, כמו שאמרו ביבמות (סד.) אין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע¹¹. ואין ר"ל מצד קיבול התפילה בזכות אבותיו, כי הש"י שומע תפילת כל פה וקרוב לכל קוראיו, רק אתפילה עצמה שאין דומה תפילת זה לשל זה. וכדרך שאמרו בראש השנה (יח.) מפני מה זה התפלל ונענה וכו' זה כיוון לבו וכו' (כפירוש רש"י)¹², כי בתפילה הכל לפי כוונת הלב הן הדברים והכל הוא לפי זוך הלב, ואין דומה צדיק בן צדיק ששורש לבבו זך. ולכן נקרא תפילה בברכות (ו:) כרום זולת דברים שעומדים ברומו של עולם¹³, כי הם הולכים למקום גבוה דוקא.

- אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה כו'. כדאמרה ליה ברתיה דקיסר לרבי יהושע בן חנניה: אי חכמה מפוארה בכלי מכווער, אמר לה: אביך רמי חמרא במני דפחרא (והלא אביך נותן יין בכלים מכווערין של חרס. רש"י) כו', והא איכא שפירי דגמירי, אי הווי סנו (אותם נאים שהם חכמים) טפי הווי גמירי.
4. ראה גם פוקד עקרים אות ו.
5. ראה גם מחשבות חרוץ אות ז.
6. שלחו מתם: הזהרו כו' בבני עניים (שלא יהו קלים בעיניכם ללמדם תורה. רש"י) שמהן תצא תורה, שנאמר יזל מים מדליו שמהן תצא תורה. ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן (שאיין הדבר מצוי) כו'.
7. אמר רבי יוחנן: שלשה זירים הן, של מזבח ושל ארון ושל שלחן (שלשה זירין נעשו בכלי הקודש, של מזבח סימן לכתר כהונה ושל ארון סימן לכתר תורה ושל שולחן סימן לכתר מלכות שהשולחן הוא סימן לעושר מלכים. רש"י). של מזבח זכה אהרן ונטלו, של שלחן זכה דוד ונטלו (שהכהונה נתנה לאהרן ברית מלח, וכן המלכות לדוד ולזרעו), של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצה
- ליקח יבא ויקח.
8. בראשית רבה פנ"ה, ז.
9. מגילה י, ב.
10. תענית ב, א.
11. ויעתר לו, ויעתר להם מיבעי ליה. לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע (אינו דומה תפלתו שהיה צדיק בן צדיק, לתפלתו שהיתה צדקת בת רשע. רש"י).
12. תניא היה רבי מאיר אומר: שנים שעלו למטה וחולייין שוה וכן שנים שעלו לגרדום לידון ודיין שוה, זה ירד וזה לא ירד זה ניצל וזה לא ניצל, מפני מה זה ירד וזה לא ירד זה ניצל וזה לא ניצל, זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה. מפני מה זה נענה וזה לא נענה, זה התפלל תפלה שלימה (נתכוון. רש"י) נענה וזה לא התפלל תפלה שלימה לא נענה.
13. אמר ליה ההוא מרבנן לרב ביבי בר אביי, ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק: מאי כרום זולת לבני אדם, אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם (כגון תפלה. רש"י) ובני אדם מזלזלין בהן.

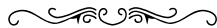
רסיסי לילה

ז

אלא מכל מקום אמרו (זבחים נד:) ניחות ביה פורתא משום דכתיב בין כתפיו וגו'¹⁴. כי באמת יש תפילה לעני דמעטפא כל צלותין (כמ"ש זוהר ח"א כג:)¹⁵, אני את דכא וגו' (סוטה ה.)¹⁶. כי במקום גדולתו¹⁷, התפילה הוא מקום גדולתו כמאן דאמר במגילה (כו.) הגדולות מקום שמגדלין בו תפילה¹⁸, שם ענותנותו, להיות יורד גם כן למקומות נמוכים. ולכן אמרו (ברכות ה.) במקום תורה שם תהא תפילה. ואכ"מ יותר.

[ה] **עיקר** עסק אדם בעולם הזה הוא האמונה. כמ"ש (מנחות כט:) בה' נברא עולם הזה¹, והיא ה' אחרונה (וכמ"ש זוהר ח"א צג:)², מידת אמונה. וכמ"ש (תהלים צב, ג) ואמונתך בלילות³, עולם הזה הדומה ללילה (כמ"ש פסחים ב:). וטעם חשכותו הוא משום יצר הרע דמחשיך וכו'⁴. והיינו (קידושין ל:). בראתי יצר הרע וכו', שכן נברא העולם ברישא חשוכא⁵, והחושך הוא מכלל הבריאה בעולם הזה. והוא יצרא דעריות בתאוה, שזוהו ענין עולם הזה בגוף, כשנמשך אחר תאות גוף הוא חושך.

ובבוקר חסדך חסד לאברהם⁶ היינו כל תאוותיו לשמים, אז משיג הבוקר דאברהם להשיג אור בהיר הנוכח דהש"י. אבל מצד השיקוע בתאוות אי אפשר להשיג הנוכח דהש"י. ועל זה תיקנו חכמים ברכת הנהנין קודם השיקוע בהנאה אז יאמר הברכה ברוך אתה וכו' בנוכח, ומכיר שכל הנאותיו מהש"י.

תפלה דכתיב ספרה נא הגדולות אשר עשה אלישע, ואלישע דעבד ברחמי הוא דעבד.

- ה -

1. כי ביה ה' צור עולמים כו', דרש ר' יהודה בר ר' אילעאי אלו שני עולמות שברא הקב"ה אחד בה"י ואחד ביו"ד כו', כשהוא אומר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם הוי אומר העולם הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד.

2. אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ותאנא בה' בראם כו', ודא שכנתא.

3. מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון, להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות.

4. זוהר ח"א קלא, א: וחרפת עמו יסיר, דא יצר הרע דאחשיך אנפי ברין ושלטי בהו.

5. שבת עז, ב: כברייתו של עולם, דברישא חשוכא והדר נהורא.

6. מיכה ז, כ.

14. אמרי, כתיב וקמת ועלית אל המקום מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל כו' סבור למבנייה בעין עיטם דמדלי, אמרי ניתתי ביה קליל כדכתיב ובין כתפיו שכן (נעשה אותו נמוך מעט ונבנהו בירושלים שהיא למטה, כדכתיב כתפיו ולא כתיב ראשו. רש"י).

15. תפלה לעני כי יעטוף, והיא צלותא דעטיפה כל צלותין קדמהא עד דייעול צלותא דיליה.

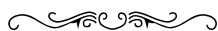
16. ואת דכא ושפל רוח - רב הונא ורב חסדא, חד אמר אתי דכא (אני מגביהו עד ששוכן אצלי, והיינו אשכון את דכא), וחד אמר אני את דכא (אני מרכין שכינתי אצלו). ומסתברא כמ"ד אני את דכא כו'.

17. כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו (ראה מגילה לא, א).

18. וישרוף את בית ה' ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלים ואת כל בית גדול שרף באש כו' (בנבוזראדן כתיב. רש"י), רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, חד אמר מקום שמגדלין בו תורה וחד אמר מקום שמגדלין בו תפלה. מאן דאמר תורה דכתיב ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, ומאן דאמר

וזהו (שבת לא.) אמונת זה סדר זרעים⁷ שמאמין בחי עולמים וזרע (תוס' מירושלמי⁸, והוא בשוחר טוב תהלים מזמור יט⁹), ומקבל הנאותיו מהש"י; הגם שהוא במחשך מעשהו, על זה אמר (חבקוק ב, ג) צדיק באמונתו יחיה. ודבר זה חבקוק אמרו, שהוא מסיטרא דידיה דנוקבא כידוע בזוהר (ח"ב מד:10). וזהו העצה בעת שיקוע האדם בעולם הזה, אל יזוז ממנו על כל פנים אמונה הפשוטה דהכל מהש"י ואין עוד מלבדו.

והמזמור של יום השבת (תהלים צב) מודיע זה להגיד וגו'. כמו שאמרו בשבת (ק"ח). האוכל ג' סעודות בשבת ניצול מג' פורעניות וכו'¹¹. ודינו של גיהנם הוא השיקוע בתאוות, וכמ"ש בעירובין (יט.) שהכל יורדין על עסקי הינם וכל המתפתה ביצרו וכו'¹², ושם (יח:) המרצה מעות וכו' אפילו וכו' אין ניצול מדינה של גיהנם¹³, הרי שעיקר דינה של גיהנם הוא על ידי תאוה. וכן הגן עדן שהוא היפך גיהנם רק צדיקים יושבים וכו' ונהנים מזיו השכינה (ברכות יז.). ועל ידי שיקוע בתאוות גורשו משם. ועונג שבת הוא מצות הש"י לענג עצמו בכל חמדות ותאוות עולם הזה לכבוד שמים. ועונג זה ממשיך עונג דכל ימי השבוע עמו, כמו בכמה מקומות מצא מין את מינו ונייעור (עבודה זרה עג.)¹⁴ טחינה גוררת טחינה וכו' (שבת עא.)¹⁵ וכיוצא טובא כל דבר גורר ומושך עמו דבר אחר הדומה לו. אם גם

13. תנו רבנן: המרצה (מונה. רש"י) מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה - אפילו דומה למשה רבינו שקיבל תורה מהר סיני לא ינקה מדינה של גיהנם, ועליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע (המרצה מיד ליד, אפילו הוא כמו משה שקבל תורה מיד הקב"ה לידו) לא ינקה מדינה של גיהנם.

14. כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים, רואין את ההיתר כאילו אינו (לא אמרינן הרי נאסר כל היין ורבה היין על המים דהא הוי חמרא רובא, אלא באיסור שנפל גרידא משערינן ואיכא מיא רובא. רש"י) והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו. כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן: לא שנו אלא שנפל קיתון של מים תחלה (קודם יין נסך, דכי נפל יין נסך אשכחיה מיא ובטלוה), אבל לא נפל שם קיתון של מים תחלה מצא מין את מינו ונייעור (מצא מין את מינו לבסוף ונייעור, כלומר נתחזק וניתוסף איסורו ורבה יין על המים).

15. אמר רבא: קצר וטחן כגורגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות, וחזר וקצר וטחן כגורגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות, ונודע לו על קצירה וטחינה של שגגת שבת וזדון מלאכות וחזר ונודע לו על

7. אמר ריש לקיש: מאי דכתיב והיה אמונת עתיד חוסן ישועות חכמת ודעת וגו', אמונת זה סדר זרעים, עתיד זה סדר מועד כו'.

8. אמונת זה סדר זרעים - מפרש בירושלמי שמאמין בחי העולמים וזרע.

9. עדות ה' נאמנה - זה סדר זרעים, שהוא מאמין בחיי העולם וזרע.

10. ותהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע כו', לבתר מית, מאי טעמא מית, אלא בגין דאתייהיב לה ולא לבעלה, ומאתר דנוקבא אתקשר, ומאן דאתקשר בנוקבא מיתה אודמנת קמיה, מנא לן דלה אתייהיב דכתיב את חובקת בן כו'. ודא הוא חבקוק נביאה, כמה דאת אמר את חובקת בן.

11. אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות, מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג.

12. גיהנם כו' - שהכל יורד לה על עסקי הנם (עריית. רש"י) כו'. תפתה, דכתיב כי ערוך מאתמול תפתה כו' (גיהנם, דכתיב בהווא קרא מדורתה אש ועצים הרבה) - שכל המתפתה ביצרו יפול שם.

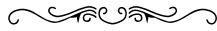
רסיסי לילה

ט

בכל ימי השבוע היה לו על כל פנים אמונה דכל הנאותיו מהש"י, על ידי הנאות השבת נמשך הכל לקדושה (ועיין זוהר ח"ב קנ"ד:16). וחבלו של משיח ומלחמות גוג ומגוג הם ההכנות לעולם הבא ביסורין מצרפין מב' הכוחות דקום ועשה ושכ ואל תעשה להיות בלתי לה' לבדו, וזה יוכל לזכות גם כן להצטרף בקדושת השבת שהוא מעין העולם הבא¹⁷ ויזכה להגיד וגו'.

[ו] **סימן** לתפילה המקובלת הוא השמחה שלאחריה. וכמ"ש בשוחר טוב (מזמור מח) על פסוק משובש כל הארץ שעל ידי הקרבן היה בשמחה¹, וכן התפילה שהיא במקומה², וכן הוא אומר (ישעיה נ"ז, ז) ושמחתים בבית תפילתי.

וכל דבר הבירור הוא בהפכו. כי המצוות נותנים היפך מה שהם כפשטן, כענין עשר שתתעשר (תענית ט).³ דלפי טבע מעשר הוא מעני אדם, שנותן מכס ב' מעשרות ותרומה, אבל במצוה בהיפך זה מעשיר. וכן איתא בשבת (ק"ט). עשירים שבחוץ לארץ בשביל שבת⁴, ובמדרש איכה (פתיחה יז) דהעכו"ם מגנים יהודים שהם עניים בשביל השבתות שהם בטילים שביעית ימיהם ועוד צריכים לעגנם⁵, ובאמת מזה נמשך עשירות. וכן במידות, המענג השבת ניצול מדינה של גיהנם (שבת ק"ח), ר"ל כי מהתענוג נולד בלב חשק לתאוות לתענוגים, ועל

שמח עליו ויוצא משם שמח לב, לכך נאמר משובש כל הארץ.

2. ברכות כו, א: תפלה במקום קרבן היא.

3. אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב עשר תעשר - עשר בשביל שתתעשר.

4. בעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי, עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין. אמר לו בשביל שמעשרין, שנאמר עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר כו'. ושבשאר ארצות במה הן זוכין, אמר לו בשביל שמכבדין את השבת.

5. ישיחו בי יושבי שער, אלו אומות העולם שהן יושבין בבתי תרטיאות ובבתי קרקסאות, ונגינות שותי שכר, מאחר שהן יושבין ואוכלין ושותין ומשתכרין הן יושבין ומשיחין בי ומלעיגים בי כו'. ומכניסים את המומס (אדם שמשנה עצמו בלבושיו ובצורתו שלובש על פניו. מ"כ) לתיטרון שלהם וראשו מגולח (קרח מן השער), והן אומריין אלו לאלו על מה ראשו של זה מגולח, והוא אומר היהודים הללו שומרי שבתות הן וכל מה שהן יגיעין כל ימות השבת אוכלין בשבת, ואין להם עצים לבשל בהן והן שוברין מטותיהן ומבשלין בהן, והם ישנים בארץ ומתעפרים בעפר (ומומס זה הוא יהודי ולפיכך יצא שער וראשו קרח).

קצירה ועל טחינה של זדון שבת ושגגת מלאכות - קצירה גוררת קצירה וטחינה גוררת טחינה (קצירה גוררת קצירה שניה בכפרתה, וטחינה גוררת את הטחינה השניה, ונתכפרו כולן. רש"י). אבל נודע לו על קצירה של זדון שבת ושגגת מלאכות (הואיל ובקרבן זה לא שייכא טחינה שעמה, דהא אכל חדא מיחייב אי הוה מתידעי ליה תרווייהו) - קצירה גוררת קצירה (ראשונה) וטחינה שעמה (של ראשונה), וטחינה שכנגדה במקומה עומדת (וכי מתידע ליה מיחייב עלה). אביי אמר טחינה נמי גוררת טחינה, שם טחינה אחת היא.

16. כהני הוו לקטי איבא דשלחן משבת לשבת כו', בגין ההוא לחם דהוו לקטי כהני אתברכא כל מזונא ומזונא דאכלי ושתאן דלא לקטרגא בהו יצר הרע, דהא יצר הרע לא אשתכח אלא מגו מיכלא ומשתיא, דהא הוא דכתיב פן אשבע וכחשתי וגו', דמגו מיכלא ומשתיא יצר הרע מתרבי במעוי דבר נש.

17. ברכות נז, ב.

- 1 -

1. במה היתה משובש משמחת כל הארץ, היה אדם עובר עבירה היה דואג בלבו ולבו שח עליו כו', היה עולה לירושלים ומקריב קרבן ומתכפר לו, ולבו